

SV

SV

SV

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 20.11.2008
KOM(2008) 763 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH
RÅDET**

EUROPEISKA UNIONEN OCH ARKTIS

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

EUROPEISKA UNIONEN OCH ARKTIS

1. INLEDNING

Europeiska unionen är nära knuten till den arktiska regionen (nedan kallad *Arktis*)¹ genom en unik kombination av historiska, geografiska, ekonomiska och vetenskapliga band. Tre EU-medlemsstater – Danmark (Grönland), Finland och Sverige – har områden inom Arktis. Två andra arktiska stater – Island och Norge – är medlemmar i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet². Kanada, Ryssland och Förenta staterna är strategiska partner till EU. Europas arktiska områden är en prioritering inom EU:s politik för den nordliga dimensionen³. Utöver de områden som står under nationell jurisdiktion är vissa delar av Norra ishavet fritt hav, och havsbotten förvaltas av Internationella havsbottenmyndigheten.

De enorma havs- och landområdena inom Arktis utgör en mycket viktig och sårbar del av världens natur och klimatsystem. Lufttemperaturerna i Arktis har ökat dubbelt så mycket som världsgenomsnittet⁴. Täcket av havsis, snö och permafrost har snabbt blivit tunnare, vilket satt igång en kraftig kedjereaktion som påskyndat den globala uppvärmningen. Om avsmältningen av inlandsisen på Grönland påskyndas ytterligare, kommer havsnivåerna snabbt att stiga betydligt.

Trots det hårda klimatet kommer issmältningen och ny teknik gradvis att öka åtkomligheten till levande och andra resurser i Arktis och även öppna nya farleder. Även om Arktis fortfarande är ett av jordens mest orörda områden, kommer det att utsättas för allt större hot från klimatförändringen i kombination med ökad mänsklig verksamhet.

EU-politiken på områden som miljö, klimatförändring, energi, forskning, transport och fiske får direkta följder för Arktis. Det är en grundprincip för EU:s integrerade havspolitik att varje havsregion är unik och bör behandlas individuellt för att nå fram till en balanserad och hållbar resursanvändning.

Klimatförändringen är en faktor som förstärker andra hot, och med tanke på detta har kommissionen och den höge representanten för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken påpekat att miljöförändringarna ändrar Arktis geostrategiska dynamik med eventuella konsekvenser för internationell stabilitet och europeiska säkerhetsintressen. De

¹ Med *den arktiska regionen* avses i detta meddelande området kring Nordpolen norr om polcirkeln. Det omfattar Norra ishavet och territorier inom följande åtta arktiska stater: Danmark (genom Grönland), Finland, Förenta staterna, Island, Kanada, Norge, Ryssland och Sverige.

² Bestämmelser i EES-avtalet medger att Eftastaterna i EES till fullo deltar i den inre marknaden och möjliggör därmed samarbete på områden som är viktiga för Arktis, t.ex. miljö, forskning, turism och civilskydd.

³ Den nordliga dimensionen är en gemensam politik mellan fyra partner: Europeiska unionen, Island, Norge och Ryssland. Syftet är att främja stabilitet, välbefinnande och hållbar utveckling.

⁴ Uppgifter från Arktiska rådet (2005) som bekräftats vid senare mätningar.

efterlyser därför en EU-politik för Arktis⁵. Sammantaget kommer utmaningarna och möjligheterna för Arktis att få betydande återverkningar för kommande generationers européer. EU måste bemöta dem på ett samordnat och systematiskt sätt, i samarbete med de arktiska staterna, territorierna och andra berörda parter. Detta meddelande beskriver EU:s intressen och föreslår åtgärder för medlemsstaterna och institutionerna med utgångspunkt i följande tre centrala strategiska målsättningar:

- Att skydda och bevara Arktis i samarbete med dess befolkning.
- Att främja hållbar resursanvändning.
- Att bidra till ett starkare multilateralt styre i Arktis.

2. ATT SKYDDA OCH BEVARA ARKTIS I SAMARBETE MED DESS BEFOLKNING

2.1. Miljö och klimatförändring

Verksamheter i EU:s medlemsstater – och i de flesta andra länder – påverkar miljön i Arktis. För att komma åt de bakomliggande orsakerna till miljöförändringarna i Arktis krävs det en global ansats. Klimatförändringens effekter är en enorm utmaning för regionen just nu och även i framtiden. EU går i bräschen för kampen mot klimatförändringen och för en hållbar utveckling. EU-medlemsstaterna och Europeiska gemenskapen är parter i de flesta multilaterala miljöavtal som har betydelse för Arktis. Europeiska företag är världsledande när det gäller att ta fram teknik för trygga och miljömässigt hållbara operationer i svåra förhållanden, både på land, i kustområden och till havs.

Miljön i Arktis är mycket sårbar, och den glesa bosättningen och bristen på infrastruktur gör det extremt svårt att hantera nödsituationer.

Strategiska mål

Det främsta målet måste vara att förebygga och begränsa de negativa effekterna av klimatförändringen och att stödja anpassningen till de förändringar som är oundvikliga. De förebyggande och skadebegränsande åtgärderna bör också omfatta andra globala eller gränsöverskridande processer som har negativa konsekvenser för Arktis, t.ex. långvägstransport av luftföroreningar. Detta bör kompletteras genom att det utvecklas en helhetsinriktad, ekosystembaserad och hållbar förvaltning av mänsklig verksamhet som integrerar miljöhänsyn på alla nivåer. Hanteringen av nödsituationer behöver förbättras.

Förslag till åtgärder

- Bedöma hur effektiva EU-politiken på olika områden och multilaterala miljöavtal är när det gäller att bemöta miljöutmaningarna i Arktis.
- Stärka de internationella ansträngningarna för att begränsa klimatförändringen och kartlägga på vilka områden det kommer att behövas stöd för anpassning till dess effekter,

⁵ Klimatförändring och internationell säkerhet, gemensamt policydokument till Europeiska rådet den 14 mars 2008.

inbegripet en adaptiv förvaltning (dvs. anpassad till hur problemen och kunskaperna utvecklas) av den biologiska mångfalden.

- Främja en permanent dialog med icke-statliga organisationer om miljöns tillstånd i den arktiska regionen.
- Samordna insatserna med de arktiska staterna, territorierna och andra berörda parter för att främja stränga miljöskyddsnormer. Främja en ekosystembaserad havsförvaltning i Norra ishavet genom erfarenhetsutbyte mellan EU och de arktiska staterna.
- Ta hänsyn till miljökonsekvenser innan beslut fattas om EU-strategier och EU-projekt som påverkar Arktis. Öka användningen av konsekvensbedömningar och även strategiska miljöbedömningar för projekt, planer och program som påverkar miljön i Arktis samt utbyta erfarenheter med de arktiska staterna.
- Stödja screening och övervakning av kemikalier i Arktis. Intensifiera ansträngningarna för att minska den miljöförstöring i Arktis som orsakas av långlivade organiska föroreningar, tungmetaller och andra föroreningar, även föroreningar från landbaserade källor. Fortsätta att stödja förstöring av lager av skadliga kemikalier och minskning av risken för radioaktiva utsläpp i Arktis.
- Samarbeta för att förbättra katastrofberedskapen och för att förebygga och hantera nödsituationer. Kommissionens övervaknings- och informationscentrum kan bidra till att förbättra katastrofhanteringskapaciteten i Arktis. Kommissionen kommer att arbeta för att det ingås ett avtal om förebyggande och hantering av nödsituationer inom ramen för Barentsrådet (BEAC)⁶.
- Stärka samarbetet för att förbättra primärenergibesparingar, energieffektivitet och användandet av förnybara energikällor i Arktis.
- Bidra till konsekvensbedömningar av hur det akustiska brus som alstras av mänsklig verksamhet påverkar havsdäggdjur.

2.2. Stöd till urbefolkningar och lokalbefolkningar

Omkring en tredjedel av de fyra miljoner personer som bor i Arktis hör till någon urbefolkning. De är särskilt utsatta för det allt större trycket från klimatförändringen och globaliseringen.

Strategiska mål

De arktiska urbefolkningarna inom EU skyddas genom särskilda bestämmelser i gemenskapsrätten⁷. En huvudprincip i den gemensamma förklaringen om Europeiska unionens utvecklingspolitik⁸ är att urbefolkningarna medverkar fullt ut och fritt samtycker efter att ha informerats i förväg. EU:s regionalpolitik och gränsöverskridande program medför också fördelar för urbefolkningarna, vars organisationer deltar i den nordliga dimensionen.

⁶ Forum för mellanstatligt samarbete i Barentsområdet.

⁷ Protokoll 3 till anslutningsakten för Finland och Sverige.

⁸ Antogs 2005 av rådet, parlamentet och kommissionen.

Urbefolkningars rättigheter är en tematisk prioritering inom ramen för Europeiska instrumentet för demokrati och mänskliga rättigheter.

Jakten på havsdäggdjur har sedan urminnes tider haft en avgörande betydelse för människors uppehälle i Arktis och dessa befolkningars rätt att bevara sina traditionella försörjningsmöjligheter erkänns entydigt. Mänsklig verksamhet i modern tid har dock lett till att vissa av dessa arter är hotade, och i EU växer oron över djurens välbefinnande. EU bör fortsätta att beakta alla faktorer i sin politik och få till stånd en öppen dialog med de berörda grupperna.

Förslag till åtgärder:

- Involvera de arktiska urbefolkningarna i en regelbunden dialog.
- Skapa möjligheter för dessa grupper att själva driva sin utveckling och skydda sin livsstil.
- Stödja samernas och andra europeiska arktiska befolkningars organisationer och aktiviteter, bl.a. inom ramen för regionala och gränsöverskridande program. Framhålla nordeuropeisk know-how inom renskötsel.
- Fortsätta insatserna för att på ett effektivt sätt skydda valar, särskilt inom ramen för Internationella valfångstkommissionen (IWC) och även ur ett arktiskt perspektiv. Stödja förslag om förvaltning av urbefolkningars husbehovsjakt på valar, på villkor att de berörda beståndens bevarande inte äventyras, att valfångstoperationerna vederbörligen regleras och att fångsterna håller sig inom dokumenterade och erkända försörjningsbehov.
- Föra en dialog med urbefolkningar och andra lokala samhällen som av tradition bedriver säljakt.
- Gemenskapen överväger att förbjuda utsläppande på marknaden, import, transitering och export av sälprodukter. Detta bör dock inte få negativa konsekvenser för grundläggande ekonomiska och sociala intressen hos de urbefolkningar som av tradition bedriver säljakt. Enligt förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om handel med sälprodukter⁹ ska sälprodukter som härrör från den självhushållsjakt som inuitsamhällena traditionellt bedriver undantas från förbudet. Förslaget tillåter också handel i vissa andra fall, om vissa villkor för hur sälarna slaktas och avhudas uppfylls. Kommissionens dialog med de berörda urbefolkningarna syftar till att underlätta den praktiska tillämpningen av förordningen.

2.3. Forskning, övervakning och bedömning

Politiska åtgärder bör vidtas på grundval av bedömningar som gjorts med användande av bästa tillgängliga kunskaper om och förståelse för de processer som påverkar Arktis. Arktiska rådet¹⁰ driver omfattande forskningsprogram och offentliggör värdefulla bedömningar.

EU-medlemsstater och gemenskapen är viktiga bidragsgivare till forskningen om Arktis¹¹. Det pågående sjunde ramprogrammet omfattar nya projekt och betydande internationella

⁹ KOM(2008) 469, 23.7.2008.

¹⁰ Arktiska rådet är ett mellanstatligt forum för samarbete mellan de arktiska staterna där även företrädare för urbefolkningarna deltar.

åtaganden gällande Arktisrelaterad forskning. Forskningsorganet European Polar Board (EPB) verkar för att harmonisera och optimera verkningarna av europeisk polarforskning. Europeiska miljöbyrån har gjort en rad bedömningar som grundar sig på Arktiska rådets arbete.

Trots detta är den långsiktig övervakningen, samordningen och tillgången till uppgifter fortfarande otillräckliga för forskningen om Arktis.

Strategiska mål

Gemenskapen bör fortsätta att betrakta Arktis som ett prioriterat forskningsområde i syfte att fylla kunskapsluckor och bedöma framtida konsekvenser av mänsklig verksamhet, särskilt med avseende på klimatförändringen. Den bör också intensifiera det internationella samarbetet och förmågan till samverkan samt bidra till utformandet av konkreta åtgärder för förebyggande, skadebegränsning och anpassning.

Förslag till åtgärder

- Vidareutveckla forskningsprogram som behandlar havsnivåns stigning, havsisens minskning och avsmältningen av permafrost samt de kedjereaktioner på dessa företeelser som leder till allt snabbare uppvärmning och andra av människan framkallade effekter på de arktiska ekosystemen.
- Bedöma den arktiska miljöns tillstånd och utveckling som underlag vid utformningen av en lämplig EU-politik.
- Skapa ny forskningsinfrastruktur och förbättra övervakningsmöjligheterna. Bidra till slutförandet av projektet med en forskningsisbrytare, Aurora Borealis.
- Samordna insatserna på olika forskningsområden som är av betydelse för Arktis – t.ex. miljö, transport, hälsa och energi – och utveckla teknik för Arktis.
- Skapa kontinuitet i rymdbaserad mätning genom GMES¹². Stödja långsiktig mätning och rapportering av marina data genom det europeiska nätet för marin observation och datainsamling. Bidra till att inrätta den arktiska delen av det globala systemet av jordobservationssystem.
- Utveckla ett intensifierat och omfattande internationellt informationsutbyte om forskningsprojekt och främja samordning av nationella program. EU bör härvid bidra till att stödja skapandet av ett nät för samordning av arktiska observationssystem (*Sustaining arctic observing networks, SAON*).
- Sörja för fri tillgång till information från arktisk övervakning och forskning på grundval av principen för det gemensamma miljöinformationssystemet. Underlätta och stödja kontakter med allmänheten.

¹¹ Gemenskapens senaste ramprogram (femte och sjätte) lämnade stöd till över 50 polarrelaterade projekt – bl.a. Damocles, det största bidraget till Internationella polaråret. Under sjätte ramprogrammet uppgick den Arktisrelaterade budgeten till 86 miljoner euro.

¹² GMES (global övervakning för miljö och säkerhet) är ett EU-initiativ för miljömässigt hållbara och fullständigt tillförlitliga informationstjänster på grundval av jordobservation.

3. ATT FRÄMJA HÅLLBAR RESURSANVÄNDNING

3.1. Kolväten

Arktis innehåller stora outnyttjade kolvätereserver¹³. Kända arktiska offshore-resurser ligger inom arktiska staters exklusiva ekonomiska zoner. De arktiska resurserna skulle kunna bidra till att förbättra EU:s försörjningstrygghet när det gäller energi och råvaror i allmänhet¹⁴. Utvinningen kommer dock att ta tid, eftersom den medför stora utmaningar och höga kostnader på grund av det hårda klimatet och de stora miljöriskerna.

Strategiska mål

Stödet för utvinning av arktiska kolväteresurser bör tillhandahållas på ett sätt som till fullo respekterar stränga miljönormer och beaktar att Arktis är ett synnerligen sårbart område. EU bör behålla sitt försprång när det gäller teknik för hållbart resursutnyttjande i arktiska förhållanden.

Förslag till åtgärder

- Verka för stärkta grunder för ett långsiktigt samarbete, särskilt med Norge och Ryssland, som underlättar hållbar och miljövänlig prospektering, utvinning och transport av arktiska kolväteresurser. Grundprinciperna bör som alltid vara likvärdiga förutsättningar och ömsesidigt marknadstillträde.
- Främja iakttagandet av strängaste möjliga miljönormer. Utöva påtryckningar för att det införs bindande internationella normer som bl.a. bygger på Arktiska rådets riktlinjer och relevanta internationella konventioner.
- Främja ytterligare forskning och utveckling i havsbaserad teknik och infrastruktur. Bygga vidare på europeiska företags erfarenheter av utvinning av olja och gas till havs. Underlätta ytterligare forskning och innovation i takt med att intresset förflyttas till ännu hårdare klimatförhållanden och djupare vatten.
- Främja uppkomsten av havskluster där universitet och forskningscentrer kan ställa utbildad personal och forskningsutrustning till förfogande för små företag. En stor del av innovationen kommer att drivas av små och medelstora företag i regionala kluster.
- Bedöma möjligheterna att ställa sig bakom Arktiska rådets riktlinjer för utvinning av olja och gas.

3.2. Fiske

Det enda fisket av betydelse i Arktis sker för närvarande i Barents hav och öster och söder om Norska havet. Klimatförändringen kan dock komma att medföra ökad produktivitet i vissa fiskbestånd och förändringar i den geografiska fördelningen av andra. Nya områden kan bli

¹³ Se Wood Mackenzie och Fugro Robertson: *Future of the Arctic, A new dawn for exploration* samt bedömningar av U.S. Geological Survey (Förenade staternas geologiska undersökning). Observera att uppskattningarna grundar sig på undersökningar. För större exakthet krävs mer djupgående forskningsinsatser.

¹⁴ Den 4 november 2008 antog kommissionen meddelandet *Råvaruinitiativet – att uppfylla våra kritiska behov av tillväxt och arbetstillfällen i Europa* (KOM(2008) 699).

attraktiva för fiske i och med att tillgängligheten ökar när havsisen minskar. För vissa delar av det fria havet i Arktis finns det ännu inte någon internationell ordning för bevarande och förvaltning. Detta kan leda till oreglerat fiske.

EU är en av de viktigaste konsumenterna av fisk från Arktis, varav bara en liten del fångas av gemenskapens fartyg. Europeiska gemenskapen är medlem i Nordostatlantiska fiskerikommissionen och samarbetar till fullo med stater som har överhöghet eller jurisdiktion över arktiska vatten. Syftet är inte enbart att säkra fiskemöjligheter utan också att trygga ett långsiktigt bevarande och optimalt utnyttjande av fiskeresurserna.

Strategiskt mål

EU:s främsta mål är att se till att utnyttjandet av de arktiska fiskeresurserna ligger på en hållbar nivå och att de lokala kustsamhällenas rättigheter beaktas.

Förslag till åtgärder

- Införa ett regelverk för de delar av det fria havet i Arktis som ännu inte omfattas av någon internationell ordning för bevarande och förvaltning. Detta bör ske innan nya fiskemöjligheter uppkommer och ska förhindra att fisket utvecklas i ett rättsligt vakuum samt garantera en rättvis och öppen förvaltning av fisket i linje med uppförandekoden för ansvarsfullt fiske. Det är i princip bättre att utvidga mandatet för befintliga förvaltningsorganisationer såsom Nordostatlantiska fiskerikommissionen än att skapa nya. Innan en internationell ordning för bevarande och förvaltning inrättats, bör inget nytt fiske få inledas på områden som ännu inte omfattas av någon sådan ordning.

3.3. Transport

EU-medlemsstaterna har världens största handelsflotta och många av fartygen följer transoceaniska rutter. Avsmältningen av havs is håller gradvis på att skapa möjlighet att navigera längs nya farleder genom arktiska vatten. Det skulle göra resor från Europa till Stilla havet betydligt kortare och därigenom spara energi, minska utsläppen, främja handeln och minska belastningen på de viktigaste transkontinentala rutterna. Men det kvarstår fortfarande allvarliga hinder, t.ex. i form av drivis, brist på infrastruktur, miljörisker och osäkerhet när det gäller framtida handelsmönster. Utvecklingen av kommersiell sjöfart genom Arktis kommer därför att ta tid och krafter i anspråk.

Strategiska mål

Det ligger i EU:s intresse att undersöka möjligheterna till och förbättra villkoren för ett gradvis införande av kommersiell sjöfart i Arktis. Samtidigt måste man arbeta för strängare säkerhets- och miljönormer för att undvika negativa konsekvenser.

På samma sätt bör medlemsstaterna och gemenskapen försvara principen om fri sjöfart och rätten till oskadlig genomfart på nya rutter och i nya områden.

Förslag till åtgärder

- Främja ett fullständigt iakttagande av befintliga skyldigheter när det gäller navigeringsregler, sjösäkerhet, farledssystem och miljönormer i Arktis, särskilt inom ramen för Internationella sjöfartsorganisationen (IMO).

- Framhålla att diskriminering från de arktiska kuststaternas sida gentemot tredjeländers handelsfartyg måste undvikas (särskilt i fråga om avgifter, obligatoriska tjänster och reglering).
- Förbättra övervakningsmöjligheterna till havs längst i norr. Kommissionen och Europeiska rymdorganisationen undersöker tillsammans möjligheten att utveckla ett system med satelliter i polar bana som kan ta emot signaler från jordens alla hörn. Om projektet lyckas kommer kunskaperna om fartygstrafiken att öka och ingripanden i nödsituationer att kunna ske snabbare. Satellitnavigeringssystemet Galileo kommer också att spela en viktig roll i Arktis för bättre och säkrare navigering, övervakning till havs och hantering av nödsituationer.
- Inom ramen för tillämpliga konkurrensbestämmelser, se till att europeiska varv behåller sitt konkurrensförmåga övertag när det gäller att utveckla teknik för arktiska förhållanden¹⁵. Att kunna erbjuda specialdesignade, miljövänliga fartyg, även isbrytare, är en viktig tillgång för framtiden.
- Undersöka om det finns stöd för att förklara vissa arktiska farleder som särskilt känsliga havsområden enligt IMO:s regler, om detta skulle föreslås av någon av de arktiska kuststaterna.
- Stödja alla försök att skärpa IMO:s miljö- och säkerhetsnormer som gäller arktiska vatten.

När det gäller land- och flygtransport i de europeiska delarna av Arktis bör det främsta målet vara att utveckla infrastrukturen för öst-västransporter. Inrättandet av ett partnerskap för transport och logistik inom den nordliga dimensionen kommer att ytterligare främja bättre landförbindelser mellan EU och nordvästra Ryssland, vilket är viktigt för områdets framtida utveckling.

3.4. Turism

Turismen i Arktis, särskilt med kryssningsfartyg, är under snabb utveckling, men flera olyckor har visat att det är långt ifrån riskfritt.

Strategiska mål

EU bör fortsätta att stödja miljömässigt hållbar turism i Arktis och välkomnar ansträngningarna för att minska dess miljöpåverkan. Miljöskyddet och fördelarna för lokala kustsamhällen bör stå i främsta rummet.

Förslag till åtgärder

- Stödja bättre säkerhet på kryssningsfartyg, bättre vägledning och begränsat tillträde till särskilt sårbara områden.
- Främja miljövänlig turism som involverar de lokala samhällena.

¹⁵ Avser byggande, reparation och omvandling av fartyg, marin utrustning och design, t.ex. det unika s.k. DAS-fartyget (Double Acting Ship) på vilket fören är konstruerad för öppet vatten och aktern för att bryta is. Muddring av arktiska hamnar är ett annat område.

4. ATT BIDRA TILL ETT STARKARE MULTILATERALT STYRE I ARKTIS

Det finns ingen särskild fördragsordning för Arktis. Inget land eller grupp av länder har överhöghet över Nordpolen eller de omgivande delarna av Norra ishavet. Flera sjögränser är oklara eftersom de arktiska staterna inte har kommit överens om avgränsningen av exklusiva ekonomiska zoner¹⁶. Inlagor till FN:s kommission för avgränsning av kontinentalsockeln kan komma att leda till överlappande anspråk¹⁷. Dessutom råder olika tolkningar gällande villkoren för fartygs genomfart i vissa arktiska vatten, särskilt i Nordvästpassagen¹⁸.

Det finns redan en omfattande internationell rättslig ram som även gäller Arktis. Bestämmelserna i Förenta nationernas havsrättskonvention (Unclos)¹⁹ utgör grunden för biläggande av tvister, även när det gäller gränsdragning. Konventionen innehåller också regler för användning av levande och andra resurser och miljöskydd. Dessutom finns det en rad multilaterala miljöavtal som också är tillämpliga på Arktis, även om detta oftast inte anges uttryckligen.

I maj 2008 antog fem kuststater kring Norra ishavet en förklaring²⁰ enligt vilken de åtar sig att inom ramen för det gällande regelverket göra upp om alla överlappande anspråk på ett ordnat sätt. Sedan dess har flera av staterna dock vidtagit åtgärder för att utvidga eller bekräfta sin nationella jurisdiktion och stärka sin närvaro i Arktis.

Arktiska rådet har framgångsrikt utfört bedömningar, utvecklat en regional identitet och ställt upp en dagordning för Arktis. Det deltar tillsammans med Barentsrådet och Nordiska ministerrådet²¹ i den nordliga dimensionen.

Europaparlamentet har nyligen tagit upp vikten av ett gott styre och en självständig EU-politik för Arktis och uppmanar kommissionen att inta en proaktiv roll i Arktis²². Den parlamentariska dimensionen av det arktiska samarbetet är central för att höja medvetandet och skapa ett bättre underlag för beslutsfattande. Europaparlamentet har spelat en viktig roll i detta avseende.

Europeiska investeringsbanken kan stödja investeringar i delar av Arktis med stöd av sitt mandat, särskilt på områdena miljö, transport, energi och forskningsinfrastruktur.

De största problemen när det gäller styret för is är den splittrade rättsliga ramen, bristen på effektiva instrument, avsaknaden av en övergripande beslutsprocess och luckor när det gäller deltagande, genomförande och geografisk räckvidd.

Strategiska mål

¹⁶ Fem bilaterala gränsdragningar har förhandlats fram. Olösta är följande: Ryssland mot Norge i Barents hav, Förenta staterna mot Ryssland i Berings sund och Förenta staterna mot Kanada i Beauforthavet. Mellan Kanada och Danmark pågår en dispyt om Hans ö. Dessutom har Norge och flera andra länder, även EU-medlemsstater, olika syn på huruvida Spetsbergstraktaten är tillämplig på det 200 sjömil breda området kring ögruppen.

¹⁷ Ryssland gjorde 2001 anspråk på en stor del av Arktis, inbegripet Nordpolen. Norge lämnade också in ett anspråk, och även Danmark och Kanada har för avsikt att göra det.

¹⁸ Dispyten rör både avgränsningen av Kanadas inre vatten, där landet har rätt att reglera tillträdet, och Kanadas rätt att anta och genomföra lagar för att förhindra nedsmutsning från fartyg i istäckta vatten.

¹⁹ Alla arktiska stater utom Förenta staterna, alla EU-medlemsstater och gemenskapen är parter i Unclos.

²⁰ Ilulissatdeklarationen från Norra ishavskonferensen den 28 maj 2008.

²¹ Nordiska ministerrådet utför ett viktigt arbete för att främja det arktiska samarbetet.

²² Resolution av den 9 oktober om en politik för Arktis.

- EU bör driva på arbetet med att utforma en styresordning för Arktis grundad på samarbete och på bestämmelserna i Unclos, som skulle garantera
 - säkerhet och stabilitet,
 - strikt miljöstyrning, med beaktande av försiktighetsprincipen,
 - hållbar resursanvändning och öppen och rättvis tillgång till resurser.
- EU bör arbeta för att befintliga skyldigheter ska fullgöras fullt ut, i stället för att föreslå nya instrument. Detta bör dock inte utesluta att vissa av regelverken vidareutvecklas och anpassas till nya omständigheter eller till arktiska särdrag.
- EU bör främja en bred dialog och förhandlingslösningar och inte ge sitt stöd till ordningar som utesluter någon av de arktiska EU-medlemsstaterna eller de arktiska Eftaländerna i EES.
- Arktiska hänsyn bör integreras i EU:s politik och förhandlingar i allmänhet.

Förslag till åtgärder

- Bedöma hur effektiva multilaterala miljöavtal som har betydelse för Arktis är i syfte att avgöra om det behövs ytterligare initiativ eller åtgärder. Nära följa processerna för gränsdragning till havs och fastställande av kontinentalsockelns yttergränser för att bedöma deras inverkan på EU:s intressen.
- Undersöka möjligheten att skapa nya sektorsövergripande ramar för integrerad förvaltning av ekosystem. Dessa skulle kunna omfatta ett nät av marina skyddsområden, sjöfartsregler och regler för hållbar utvinning av mineraler.
- Stärka gemenskapens deltagande i Arktiska rådet i linje med dess roll och potential. Som en första åtgärd kommer kommissionen att ansöka om ställning som permanent observatör i Arktiska rådet.
- Föreslå att parterna i den nordliga dimensionen för regelbundna diskussioner om arktiska frågor och undersöker möjligheterna att inom ramen för partnerskapet för miljön inom den nordliga dimensionen genomföra projekt som täcker större områden inom den europeiska delen av Arktis. Åtgärder som avser energieffektivitet och insatser inom ramen för nya partnerskap inom den nordliga dimensionen kommer att vara av stor betydelse för det arktiska samarbetet.
- Ta initiativ till en diskussion om möjligheterna att ytterligare utveckla det arktiska gränsöverskridande samarbetet och regionala program för att intensifiera samarbetet med de arktiska staterna.
- Undersöka alla möjligheter att på internationell nivå främja åtgärder för att skydda havens biologiska mångfald på de områden som ligger utanför nationell jurisdiktion, t.ex. genom att försöka få till stånd ett genomförandeavtal för Unclos.
- Verka för ett framgångsrikt avslutande av internationella förhandlingar om marina skyddsområden på det fria havet.

- Diskutera med Norge och Island om hur ramdirektivet om en marin strategi ska integreras i EES-avtalet och därmed bli tillämpligt på en del av Norra ishavet.
- Ta upp arktiska frågor vid framtida högnivåmöten om havsfrågor.
- Lägga ut en översikt över alla EU:s relevanta, Arktisrelaterade verksamheter på GD MARE:s webbplats och främja dialog med alla berörda parter om dessa verksamheter.
- Tillsammans med de nordiska länderna undersöka möjligheterna att skapa ett europeiskt centrum för arktisk information.
- Knyta närmare kontakter med arktiska utbildningsnät.

Grönland

Som en del av Danmark hör Grönland till de utomeuropeiska länder och territorier som är associerade med gemenskapen. Grönland får ett betydande ekonomiskt bistånd genom årliga handlingsprogram²³.

Förslag till åtgärder

- Stärka det Arktisrelaterade samarbetet med Grönland. Ytterligare åtgärder bör planeras för att EU ska bli en ännu viktigare partner för Grönland när det gäller att förvalta den känsliga miljön och hantera de utmaningar som befolkningen står inför²⁴.

5. SLUTSATS

Förslagen i detta meddelande är avsedda som underlag för en mer ingående diskussion. Detta kommer att vara till nytta vid tillämpningen av EU:s strategiska initiativ, t.ex. den integrerade havspolitikerna. Meddelandet bör också utmynna i ett strukturerat och samordnat förhållningssätt i arktiska frågor, som ett första steg i riktning mot en EU-politik för Arktis. Detta kommer att skapa nya utsikter till samarbete med de arktiska staterna och bidra till ökad stabilitet och jämvikt mellan det överordnade målet att skydda miljön i Arktis och behovet av att på ett hållbart sätt utnyttja resurserna.

²³ Under perioden 2007–2013 har ekonomiskt bistånd på upp till 25 miljoner euro per år anslagits för de årliga handlingsprogrammen till stöd för utbildningssektorn. Ytterligare 15,8 miljoner euro per år har tilldelats fisket.

²⁴ Se kommissionens grönbok om de framtida förbindelserna mellan EU och de utomeuropeiska länderna och territorierna (KOM(2008) 383).